

Räkna till 10

Mål: Eleverna skall kunna räkna till 10, i stigande och sjunkande ordningsföljd.

Antal elever: minst 10 elever.

Du behöver:

- Koner med talen 1 till 10.(Använd konöverdrag och skriv 10 på en lapp på 0-kägla)
- Ärtpåsar med talen 1 till 10.
- Eventuellt fler konöverdrag

Förberedelser:

Sätt upp konerna i stigande ordningsföljd (första inläringen) eller i blandad ordningsföljd (för de elever som kommit längre).

Genomförande:

Ställ upp tio elever och ge dem varsin ärtpåse. Be dem att ställa sig vid konen med samma nummer som de fått på sin ärtpåse.När alla är på plats säger de sin siffra högt. Den som har nummer 1 börjar och sen fortsätter man upp till 10 (och eventuellt nedåt till 1 igen).

Eleverna som deltar måste koncentrera sig på att säga sina tal på rätt ställe, och de som lyssnar repeterar talordningen. Byt sedan elever och/eller ärtpåsar.

Variation /vidareutveckling: För att träna som förberedelse för multiplikationstabellen kan man byta ut ärtpåsar mot lappar med talen i den aktuella multiplikationstabellen och skriva de svaren man behöver på konöverdragen.

”Atomleken”

Mål: Eleverna skall kunna bygga ihop antalet upp till 10.

Antal elever: ju fler desto bättre

Du behöver:

- Ärtpåsar med tal

Förberedelser:

Lägg ärtpåsar i en påse som de kan plockas ur.

Genomförande:

Eleverna sprider ut sig över ett angett område. Läraren (eller en hjälpelev) tar upp en ärtpåse och ropar ut siffran högt. Eleverna ska fortast möjligt samla ihop grupper med samma antal som den uppropade siffran. Man kan också ha olika sätt som eleverna ska ta sig fram på tex gå, springa, krypa, dansa osv då nästa tal ropas ut. Vill man lägga till tävlingsmoment i leken så kan de elever som blir över åka ut. Vill man göra detta lite mindre tråkigt kan de elever som åker ut få ställa sig i kö vid påsen och få dra siffror.

Variation /vidareutveckling:

För att träna som förberedelse för multiplikationstabellen kan man dra 2 ärtpåsar åt gången och göra det till två termer och eleverna ska samlas i grupper som är samma antal som produkten.

Tiokompisar- ärtpåsegömme

Mål: Eleverna skall kunna dela upp och bygga ihop antal som tillsammans blir tio.

Antal elever: 4 elever – full klass

Du behöver:

- Ärtpåsar med tal (gärna flera omgångar om det är många deltagare, helst en till varje deltagare)
- En kon med konöverdrag där man skrivit talet 10.

Förberedelse: Ärtpåsen med talet 10 tas bort. Sätt ihop de andra påsarna i par som bildar 10. tex 1 och 9, 2 och 8, 3 och 7 osv så att de går jämt upp. Beräkna en påse per barn. (Om barnen är ojämnt antal behöver läraren också ha en påse så att det går jämt ut). Göm påsarna inom ett avsatt område med siffran nedåt. Sätt upp käglan med 10 som mål.

Genomförande: På signal av läraren ska eleverna hitta en ärtpåse vända den och lista ut vilket tal som behövs addera för att bilda 10. Därefter ska de gå runt till varandra tills de funnit sin «tiokompis». När de hittat varandra ska de ta armkrok och ställa sig bakom målkonen. När alla har kommit i mål säger de högt sina tal. Läraren kan säga «och» eller «plus» mellan talen och «är lika med tio» på slutet så att eleverna befäster detta sätt att räkna.

Multiplikation – stafett med två eller flera lag

Mål: Automatisering av multiplikationstabellen

Antall elever: 4 elever – full klass

Du behöver:

- Ärtpåsar med tal
- Koner med siffrorna 1-10 (Använd kägeloöverdrag på 0-kägla och skriv en lapp med 10).

Förberedelser:

Ärtpåsar läggs i en ogenomskinlig påse. Ställ sifferkonerna i en rad i stigande ordningsföljd. För att göra det svårare: vänd siffrorna bort från barnen och/eller ställ dem i slumpmässig ordning.

Genomförande:

Eleverna delas upp i lag, 2 eller flera. De ska sedan ställa sig i led. Första eleven i varje rad tar en ärtpåse från en påse och springer över till den 1:a konen och säger sina tal som ett multiplikationstal med svaret högt. Som exempel får eleven siffran 2 och springer till kon med siffran 5 och ska då ropa ut $2 \cdot 5 = 10$. Läraren måste stå så att denne kan godkänna svaret med tex tumme upp resp. tumme ner. Bestäm i förväg var resp. lag ska lägga sin ärtpåse, förslagsvis en framför, bakom vänster resp. höger sida.

Vid rätt svar; lägger eleven ärtpåsen vid konen och springer tillbaka och växlar till nästa elev. Denne tar en ny påse och springer till nästa kon.

Vid fel svar; måste eleven springa tillbaka med ärtpåsen och lägga tillbaka den i påsen, växla med nästa elev som tar en ny ärtpåse och springer till samma kon.

Det lag som först har fått ärtpåsar vid alla kägglor vinner.

Variation 1: Låt eleverna välja vilken kägla de ska springa till. Detta kan hjälpa eleverna att tänka taktiskt inom laget.

Variation 2: Använd kägeloöverdragen att anpassa gruppen elever du jobbar med. Du kan tex skriva de talen som eleverna övat på i multiplikationstabellen. Det kan också vara några tal de behöver öva extra mycket på, då kan flera koner ha samma tal.

Variation 3: Byt multiplikation mot division.

Positionssystemet – rörelse och samarbete

Mål: Eleverna skall kunna positionssystemet för heltal.

Antal elever: Minst så många som de talområden du ska arbeta med, tex 3 om du ska jobba med en-, tio- och hundratal.

Du behöver:

- Koner med siffrorna 0-9
- Krior eller målat rutsystem/linje på marken (till variation 5)

Förberedelser: Konerna ställs slumpmässigt ut i en grupp med lite avstånd emellan. Siffrorna ska vara vända från eleverna.

Genomförande: Läraren plockar ut så många elever som det är siffror i det tänkta talet. Som exempel ska det vara två elever om man vill arbeta med 10-talen (10-99) och fyra elever om det är tusentalen (1000-9999). Detta får anpassas till gruppen elever man har och vilka tal man arbetar med. Detta kan ju även ändras beroende på vilka elever som ska gå fram (om man känner gruppen väl)!

Eleverna som ropas upp går fram till varsin kon och håller upp den så att övriga elever ser siffrorna. Instruktionerna kan vara lärar- och/eller elevstyrda. Det finns många varianter. Här följer några....

Variant 1: Läraren ber eleverna med koner att bilda det största möjliga talet med sina siffror.

Variant 2: Läraren ber eleverna med koner att bilda minsta möjliga talet med sina siffror.

Variant 3: Läraren ber eleverna med koner att bilda ett tal som är större eller mindre än ett angivet tal.

Variant 4: Här ska de elever som har konerna vara passiva * och läraren väljer ut en eller flera elever som ska följa instruktionerna som är beskrivna i variant 1,2 eller 3. (*Detta kan vara en bra uppgift för de elever som har svårt med talförståelse men de får ändå vara en del av uppgiften och gruppen.)

Variant 5: Lagspel; två eller flera lag (OBS! Det måste finnas koner till alla lagen)

I stället för att ropa upp vilka elever som ska gå fram till konerna, ska en elev från varje lag gå och hämta ett antal koner till lagen(beroende på vilket talområde som ska tränas). På marken framför lagen finns rutor motsvarande antalet siffror som ska användas. Eleverna får sedan uppgifterna av läraren enligt de första varianterna ovan.

Igenkänning av tal – antalet räknade - tallinjen

Mål: Eleverna skall kunna räkna till 10 och använda tallinjen till att göra beräkningar.

Antal elever: 1 – helklass

Du behöver:

- Alla de stora utomhussiffrorna
- En linje uppritad på marken.

Förberedelser: Rita upp en linje med plats för talen 0-10, eller 1-10 om du inte vill föra in talet 0 än (ta då bort en av 0:orna). Plocka ut en 1:a och en 0:a och lägg resten av siffrorna i en hög (gärna med siffror upp och ner så att eleverna lär sig att även känna igen dem på detta sätt).

Genomförande: Ställ eleverna så att alla ser tallinjen. Läraren håller upp siffrorna 1 och 0 vid sidan av varandra och frågar om någon vet vilket tal det är. Lägg 10 sist på tallinjen och förklara för eleverna att de ska hjälpa till att lägga en tallinje och att de ska öva på att räkna till 10. Prata gärna om att vi har tio fingrar om de behöver referensramar.

Be en elev att hämta det översta talet i högen och lägga det på marken framför de andra och säga det högt om han/hon kan. Om det behövs ta hjälp av de andra. Fråga om någon kan hitta talets plats på linjen och be den lägga det där. Fortsätt likadant tills alla talen ligger på linjen. Sen är det roligt att hoppa på tallinjen medans man säger den högt. När alla är klara hoppar man tillbaka och säger högt igen. Man kan ändra sätten att ta sig fram på tallinjen och sättet att «säga» talen, tex sjunga viska eller skrika.

Variation och vidareutveckling: Jobb med jämna tal när tallinjen är utlagd. Prata om allt vi har två av tex öron, ögon, ben, armar osv En elev har två ögon – ett par- och ställer sig på talet 2. Sen kommer nästa elev och har två (ett par) ögon till. Hur många har de tillsammans? Så kan eleverna bli medvetna om partal, räkning med 2-hopp och givetvis en förståelse för multiplikation och division med talet 2.

Positionssystemet – större och mindre än

Mål: Eleverna skall kunna beskriva positionssystemet för heltal.

Antal elever: 1 – helklass

Du behöver: De stora utomhussiffrorna 0-9

Förberedelser: Ta fram siffrorna du behöver. (Du behöver minst en av varje av de siffror du vill träna)

Genomförande: Lägg ut siffrorna på marken (i ordningsföljd eller huller om buller beroende på elevernas nivå). Låt eleverna ställa sig i en halvcirkel. Be två elev att hämta en siffra var. De ska bilda ett tal (som läggs vända mot de andra eleverna så att de ser).

Fråga klassen:

- Vilket tal de två siffrorna bildar?
- Kan någon bilda ett större eller mindre tal av siffrorna? Hurdå? Varför? Använd begreppen «entals- och tiotalplats» när ni pratar om det. Upprepa det eleverna säger och ändra till de korrekta begreppen där det behövs.

Lägg tillbaka siffrorna och upprepa övningen.

Varianter/ vidareutveckling:

- Säg att du vill ha ett större/mindre tal. Be en av eleverna att byta ut en av siffrorna. Prata om vad eleven gjorde och vad resultatet blev och varför det blev så.
- Jobb med hundra- och tusental på samma sätt.
- Jobb med hundra- och tusental och be om större/mindre tal på hundraplats eller annan specifik plats.
- Lägg upp ett tal och be andra elever att hämta lika många siffror och lägga ett annat tal. Vilket är störst/minst? Be att de lägger större eller mindre tal än ditt eget.

Räkna – stegspel

Mål: Eleverna skall kunna räkna uppåt och neråt i talordning med en bestämd minskning eller ökning.

Antal elever: 2 - 12 (Flera elever är möjligt, men det kan bli lite länge att vänta).

Du behöver:

- En stor utomhustärning.
- Ett rutnät på minimum 5x5rutor.
- Kritchit (gärna i olika färger)
- Eventuellt sifferkonerna (om det är få elever kan de användas som spelbrickor).

Förberedelser: Rita upp eller använd existerande rutnät. Skriv siffror i rutorna om det inte finns. Börja med 1 i nedersta vänstra hörnet och skriv siffror i stigande ordning efter egen «väg». Rita in något tecken för att eleven ska hoppa över någon ruta och ett tecken för att gå bakåt. Skriv start innan ruta 1 och mål i den sista rutan.

Genomförande: Eleverna spelar i par. Den ene är spelbricka och den andre slår tärningen och berättar för sin partner hur många steg hen skall gå. Stannar hen på en ruta med hoppa över ska hen gå ett extra steg (alternativt slå tärningen igen för antal steg). Hamnar hen på en gå» gå tillbaka-ruta» gäller samma sak fast bakåt. Byt gärna uppgifter för elevparet under spelets gång. Bestäm på förhand om man måste ha exakt antal prickar på tärningen för att gå i mål. Det kan också vara bra om skönt att bestämma att spelet är slut när första paret kommit i mål (så behöver ingen komma sist och ingen behöver stå och vänta).